

o carte pe săptămână

Leonida LARI: „Anul 1989“

Au mai fost poeți care, în literatura noastră, au încercat să scrie cronică unui an („Anul 1864”, de pildă). Poeta Leonida Lari din Chișinău, o personalitate cunoscută în rolul de tribun al idealurilor naționale din Moldova de peste Prut și recunoscută pentru versurile sale, a scris o carte de versuri care se intitulă „Anul 1989”. Cu un simț acut al timpului, al jocului de planuri dintre clipă și veșnicie, poeta reține, pentru a-l dăruia durabilității, anul 1989, atât de bogat în evenimente încât istoria românilor și-l va grava ca reper. Cartea a apărut la Editura „Hyperion”, Chișinău 1990. Fiind o fire extrem de activă, implicată în cotidianul efervescent, Leonida Lari reacționează nu numai în plan civic, ci și cu pana de poet la întâmplări precum „Anul Eminescu”, aniversarea întemeierii Moldovei, aniversarea lui Ștefan cel Mare, revenirea la grația latină, recunoașterea identității naționale a moldovenilor de este Prut, legiferarea limbii de stat, desfășurarea Marii Adunări Naționale de la Chișinău, Revoluția română de la 22 Decembrie. Trăind incandescent evenimentele concentrate într-un singur an și, probabil fiind posesoarea unei spontaneități psihoeștice remarcabile, Leonida Lari a scris imediat versuri emoționante, cele aproape 190 pagini constituind cronică sufletească a unui an covârșitor pentru densitatea întâmplărilor înregistrate. Semnul cel mare sub care se află poezia Leonidei Lari din a-

cest volum este „Doina” lui Eminescu. Pe lângă faptul că aceasta apare obsesiv în texte (două titluri de poezii sint chiar „Doina”, iar în poema „În ziua ta” scrie: „Dar tu ai spus în «Doina» / Că ei tot vin și vin, / Dar ne înghite moina / Cu tot cu cînt și chin.”) multe din satirile poetei iau tonul, ritmul și versificatia cunoscutei poezii eminesciene. Sentimentele pregnante ale poetei sint cele patriotice, naționale, rareori manifestându-se prin dragostea contemplativă față de meagurile natale, cel mai adesea îmbrăcînd forma frustrării, nesigurantei, nedreptății, revoltei. Uneori apar și sentimente tenebros-melancolice, în tonuri negre, disperate, venind pare-ă din Bacovia („Tristu-mi-l de moarte, parcă mor cu-necetul, / în spitalul unu singură poetul / (...) Simt că bate ceasul, timpul că se frînge...”). Însă nota dominantă, așa cum spuneam mai sus, rămîne aceea din „Doina” și din „Scrisorile” eminesciene: „Pingărit e totul: legea, limba, locul / Ne-a-n-drăgîit durerea, ne-a uitat norocul / Din strămoși în fii / Dragostea de țară între aste maluri, / Setea de dreptate și de idealuri / Zac în pușcării” (din poezia „La noi”, Goga, fiindu-ne evocat prin multe alte elemente). Urmărind cu atenție „încărcătura” afectivă a poemelor Leonidei Lari, vom observa o creștere graduală a expresiei de la ielanie și rugă, la revoltă, satiră, pamflet, imprecăție, blestem („A-cești șovini căpătuiți, / Ce de gră-

spectator

Un actor comic cu o oarecare celebritate, dar limitat în mijloacele sale de expresie destinate să provoace hohotele de rîs ale spectatorilor, a fost întrebat, cîndva, ce va face dacă epuizîndu-și gurile, poantele și celelalte procedee la care apela consecvent de mulți ani, publicul nu va mai rîde. Actorul și-a privit liniștit interlocutorul și cu tonul cel mai firesc i-a răspuns că nu are nici un motiv de îngrijorare: dacă publicul, la un moment dat, nu

va mai rîde, iată, are cureaua de la pantaloni abia însălată; nu-mai ce se smucește odată, cusătura cedează și confecția respectivă cade la pămînt. În mod sigur, spectatorii se vor porni pe rîs. Această întâmplare o evocau majoritatea numerelor unui recent spectacol umoristic de televiziune dedicat Mărtisorului cu scenete aflate în grea suferință din punctul de vedere al comicu-

politica femeii

MANDARINI

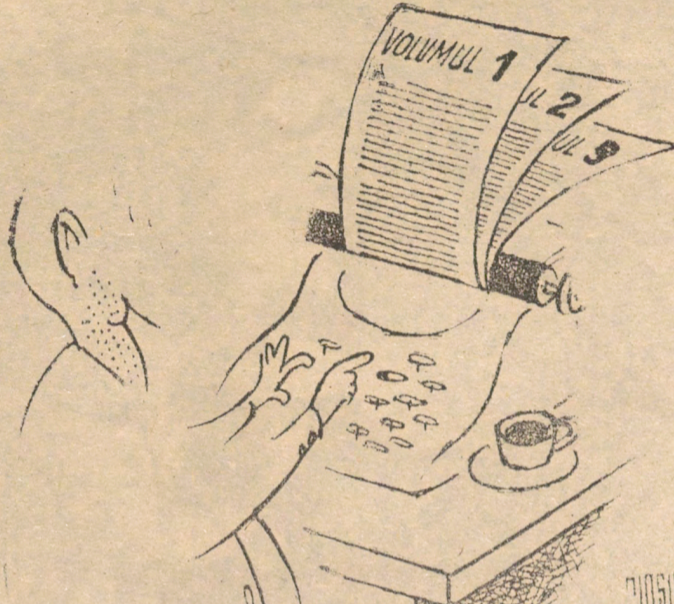
Nu, nu e vorba de copacul mediteranean cu fructe parfumate, atât de rar popositoare pe la noi. Nici de mașinile funcționari din vechia Chină. Ci de o atitudine, care le era, de fapt, atribuită acestora. Una de dispreț superior față de cei mărunți și umili. Din păcate, rămășițe ale acestui comportament mai pot fi întîlnite și astăzi la unii din semenii noștri. Am întîlnit, bunăoară, în unele familii, o diferență netă de concepție privitoare la felul în care se crește un băiat spre deosebire de o fată. Primul, de pildă, este scutit de tot felul de treburi mărunte, agasante, e drept, dar de care ne izbim în fiecare zi. Băiatul nu-și face patul, aruncă hainele prin casă cum abucă, nu e trimis după cumpărături, în fine, nu pune mîna pe nimic. Într-o emisiune televizată am auzit chiar pe citiva băieți, proaspăt intrați în armată, vorbind cu nostalgie de vremea cînd mama sau sora strîngeau totul în urma lor. Apoi, cînd este vorba de realizarea în viață a copiilor, părintii doresc pentru o fată în primul rînd să fie fericită în căsnicie, iar pentru băiat o carieră strălucită. De fapt, cei pretențioși vor pentru băiatul lor și una și cealaltă — deci și reușite profesionale și nevastă bună și odrasle de nota zece. În timpul studiilor, după a-

dolescență mai ales, băieții au vîntul în spate, pe cînd fetele, la care încep tot felul de probleme, îl au în față. Lor li se spune că nu trebuie să renunțe la feminitate, la seducție, dar nu sint sfătuite nici să renunțe la competiție. Așa că, imaginea hilară pe care o ai despre ele este cea a unor alergătoare de cursă lungă cocoțate pe tocuri. Deh, să nu piardă atributele sexului zis frumos! Familia favorizează în general cariera bărbaților, frîind-o însă, cel mai adesea, pe cea a femeilor. Nu, să nu credeți că sint o feministă înverșunată, pornită cu orice chip și cu fiecare prilej împotriva bărbaților. Sint mamă de băieți și, în plus, mi se pare că o casă în care nu vezi, din cînd în cînd, o cămașă de bărbat aruncată pe spătarul unui scaun, miroase a văduvie. Deci, pînă una alta eu sint destul de îngăduitoare dar mă revoltă atitudinea unora, din cealaltă tabără, care întrețin cu o tenacitate demnă de o cauză mai bună relieve de comportament și se complac poizînd în „mandarini” ai timpurilor noastre. Lor le declar categoric război, și, ca atare, astăzi, de 8 Martie, chiar dacă eu personal nu pun prea mare preț pe ziua asta, în mod demonstrativ nu mă duc la piață!

Carmen MIHALACHE POPA

sime n-au vreun rid, / Pe-ai noștri tineri nenunțați / Încă o dată-i pun la zid.” — p. 141 sau „Dar Domnul oare-i va răbda / Pe toți să ne omoare / Sau îi va duce într-o zi / În țara cui îi are” — p. 125 ori „Cercați să fiți prin foc și fier / De seceră și semilună, / Și pentru purul adevăr / Că sinteți boi să vi se spună” — p. 62, precum și îndemnul „Treziți-vă toți care sinteți prădații / De nurne, de suflet, de țară / Și la adunarea poporului dați-i / Din sine a-fară” — p. 79).

Dineolo de utilitatea socială, pur agitatorică, de valoarea simbolică-națională a acestor versuri, Leonida Lari demonstrează cu poezii precum „Undina”, „Patru imnuri orifice”, „Văzătorul” (despre Zamolxe) și altele — lamentații, romanețe cu tonuri grave — că este o poeză cu resurse extraordinare. Ioan Enea MOLDOVAN



Ambiții balzaciene

(Urmare din pag. 1)

cu seamă pentru opera sa înscrisă pe un foarte larg portativ tematic și artistic.

Ambiția sa de prozator ucenicînd la clasicii prozei românești de tip Sadoveanu și Delavrancea dar și la cei francezi ca Maupassant și Zola, cit și la rusii Tolstoi și Turgheniev a fost una balzaciiană. A aspirat adică și el, asemenea confratelui francez, să înfăptuiască o modernă comedie umană, dar în spațiu carpatic, o frumoasă Cronică românească a veacului XX. Se încorporează aici medii caleidoscopice începînd

cierului în înțeles larg: talent și pasiune narativă, luciditate în analiză, gust al evocării panoramice, bun simț arhitectonic etc. Ca și în viață însă, acolo unde sint cele bune se adună și celelalte, așa încît tocmai într-un roman realizat ca acesta nu sint ocolite lacune ale operei lui în totalitate ca de pildă o anume precipitare îngăduind alunecarea pe suprafețe, diluarea discursului narativ, prea adesea amestecul gazetăresc etc.

Evocarea în planuri largi a primului război mondial din romanul **Întunecare** este urmată de o masivă producție epică alcătuită un muzeu imaginar relevant pentru spiritul creator al epocii în care excelau prozatori ca L. Rebreanu, M. Sadoveanu, Camil Petrescu ș.a. Pe romancierul nostru îl pasionează dinamica trecerii de la ruralismul îndătinat la viața trepidantă a formelor moderne, de industrializare febrilă, de americanizare a vieții, așa cum se spunea în epocă, încît, romane ca **Aurul negru**, **Comoara regelui Dromichet**, marcînd bătălia pentru petrol, temă actuală încă, apoi **Calea Victoriei**, **Ochii strigoiului** reflectă pe spații ample, drama tărănilor, cu rînduiele lor seculare cit și a altor categorii de inadaptați la formele de existență citadină. Formula sa realistă, desfășurată în genere în forme clasice, închide însă și pagini bune de tehnică novatoare pe latura literaturii fantastice, unde se uzează cîștiguri moderne ale psihologiei visului.

Literatura postbelică a lui Cezar Petrescu e marcată și ea, ca a altor confrăți, de drame de conștiință, scriitorul vîzîndu-se obligat să remanieze opere vechi sau să scrie sub ascultare în spiritul unei ideologii înguste: ceea ce va duce evident la rezultate mediocre. Cu toate acestea, pe terenul, mai apărut al literaturii pentru cei mici prozatorul a înscris o capodoperă, **Fram**, ursul polar, care-i întretine memoria pe terenul fascinant al conștiinței foarte tinere.

cu cel tradițional-tărănesc căruia i-a consacrat cele mai numeroase pagini de novelist și romancier, continuînd cu „tîrgurile unde se moare” și nu în ultimul rînd cu reflexe ale vieții citadine în formă din ciclul **Capitala** care acide.

Debutul de romancier, un romancier care înscris mari denivelări, inegalități valorice de proporții, și-l va face cu **Întunecare**, cel mai bun roman românesc al primului război mondial. Se află aici, concentrate, calitățile roman-

MOȘ CRĂCIUN ȘI DRĂGĂLASENILE. Aurel Năstac, din Moinești, ne trimite o poezie dedicată lui Moș Crăciun, care a cam zăbovit pe drum, dar ne-a adus darul „ce de mult rîvneam”: prima zi de libertate. Și, pentru că a fost darnic și a fost bun, poetul de ocazie îi roagă pe moș să aibă grijă de această „tărișoară” și să ne arate „drumul bun”. Noi l-am fi rugat să sulle corespondenților acestei rubrici să nu ne confunde cu o editură, dar se vede că vremea moșului a cam trecut și sintem în continuare asaltați de cei ce vor cu orice chip să vadă volumele publicate. Iar ca să ne edificăm pe deplin, doamna Eugenia Lazăr, din Onești, ne-a adus spre lectură două asemenea tomuri: unul de „Poezii, poezii” și celălalt de „Întimplări adevărate”. Cele 32 de texte sint dedicate „tuturor copiilor școlari și preșcolari” și cuprînd, în consecință, tot felul de notații despre iarnă, maguri, ciocănitore, mamă, cățel, brad, veruță, gîză, pisicuță, frunze, creion, învățătoare ș.a.m.d. Presupunînd că destinatarii nu prea au habar despre regulile poetice, autoarea rimează înlocui cu orișicui, leșie cu filie, iarnă cu iară, copii cu sâni, jucărie cu mirie etc.

DIALOG CU CITITORII

înceleînd nu de puține ori și regulile de gramatică („Vaporule te rog, spunele”, „Cu iarbă la-l inverzit”, „Ghiocelii l-și fac loc”). Depășite adesea și tematic, versurile mai sint îndreptate pe ici, pe colo, „al partidului cuvînt” s-a transformat în „al PSN-ului”, „tă-rile socialiste” s-au trezit „unite”, „cravatele roșii” s-au metamorfozat în „tricolor” și exemplele ar putea continua. Din acest amalgam de cuvinte, doar „Pisicuța” aduce a poezie și credem că abia de la acest nivel s-ar putea discuta. Cit privesc poveștile, vom încerca să ne găsim timp pentru lectură.

JURNALUL LUI BRETONAȘ (2). Continuăm descifrarea însemnărilor adolescentei Milica Amariei, de data aceasta intrînd în intimitatea întâmplărilor pe care ea le-a trăit în puținele zile care i-au mai rămas pînă cînd firul vieții i s-a curmat cu brutalitate. Așadar: „Miercuri, 1 Iunie 1983. Zi plină de soare și plină de întîmplări. Am avut ore de la 16.00. Totul a decurs bine la școală, excluzînd tehnologia, la care m-a ascultat, ca de obicei, în cinstea Zilei Copilului și, mai ales, în cinstea elevilor de anul IV, care își iau adio de la viața de elev. De la liceu a fost dată discotecă. Am mers și eu, dar nu aveam chef. Am reușit să-l offic pe Iulian, m-am plimbat pe aeroport, cel mai mișunat lucru a fost recitalul dat de Florin Tuțuianu. Spre seară m-am retras în cameră și mi-am luat serviciul în primire. Deci, noapte bună! Ora, 22.30”. După cum se poate observa, primele personaje și-au făcut deja apariția, ele urmînd să ne însoțească în această tentativă de a descifra un univers prea puțin explorat de jurnaliștii avizi de fapte mult mai senzaționale.

Cornel GALBEN

C. ISAC